
YARATICI DAVRANIŞ VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ÖLÇEĞİ (YDKÖÖ) GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Nazan KAYTEZ¹, Abide GÜNGÖR AYTAR²

Öz

Bu araştırmada “Yaratıcı Davranış ve Kişilik Özellikleri Ölçeği” nin geçerlik-güvenirlilik çalışmasının yapılması amaçlanmıştır. Araştırmanın geçerlik- güvenirlilik uygulamasına Çankırı il merkezinde bulunan Milli eğitim Müdürlüğü’ne bağlı anaokullarına devam eden beş yaş grubundan toplam 270 çocuk alınmıştır. YDKÖÖ tek boyuttan oluşan dördümlü likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin geçerlik çalışması için Doğrulayıcı Faktör Analizi; güvenirlilik çalışması için Cronbach Alfa İç Güvenirlilik Katsayısı ve Test – Tekrar Test Güvenirlilik Katsayısına bakılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin tek boyuttan oluştuğu doğrulanmıştır. Güvenirlilik katsayısı, 94, test tekrar test sonrası korelasyon katsayısı, 82 bulunmuştur. YDKÖÖ’den elde edilen 1. ve 2. uygulama puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Araştırma sonucunda, ölçeğin okulöncesi dönem 5 yaş çocukları için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı Yetenek, Yaratıcı Davranış, Yaratıcı Kişilik Okul Öncesi Dönem, Çocuk.

---

¹ Yrd. Doç. Dr. Çankırı Karatekin Üniversitesi Çocuk Gelişimi Bölümü

² Prof. Dr. Gazi Üniversitesi Okul Öncesi Bölümü

CREATIVE BEHAVIOR AND PERSONALITY TRAIT SCALE (YDKÖÖ) VALIDITY AND RELIABILITY

Nazan KAYTEZ, Abide GÜNGÖR AYTAR

Abstract

This study aims to perform the validation and reliability work of the Creative Behavior and Personality Trait Scale. The validation and reliability implementation of the study included 270 children who are five years old in kindergartens of Provincial Directorate of National Education in Çankırı city center. The YDKÖÖ was measured on a one factor and four-point Likert-type scale. The validity of the scale was tested by means of the confirmatory factor analysis. The reliability of the scale was tested through Cronbach's alpha internal consistency coefficient and test-retest reliability coefficient. The confirmatory factor analysis concluded that the scale had a one factor structure. Cronbach's Alpha Internal Consistency Coefficient was $\alpha=.94$. The Correlation Coefficient was .82, which was significant and intermediate. The mean scores in the first and second administrations of the YDKÖÖ did not differ significantly. As a result of the research YDKÖÖ is an appropriate instrument for children preschool period aged 5 years.

Keywords: Creativity, Creative Behaviors, Creative Personality, Pre-School Period, Children.

Giriş

İnsanlık tarihi kadar eski bir olgu olan “yaratıcılık” insanoğlunun ilgisini en çok çeken konulardan biridir (Englebriht ve Sechirmacher, 2014). Yaratıcılık, birçok kavramın iç içe geçtiği oldukça karmaşık bir kavramdır. Yaşamın her alanında gördüğümüz ve görmeye ihtiyaç duyduğumuz “yaratıcılık” kavramını tanımlamak da bu doğrultuda oldukça zordur (Bentley, 1999). Yaratıcılık kavramının, günümüzde bilim insanlarının üzerinde birleştikleri kesin bir tanımı yapılmamıştır. Alan yazın incelendiğinde yaratıcılığın birçok farklı tanımı bulunmaktadır. Yaratıcılıkla ilgili çalışmaların en önemli isimlerinden biri olan Torrance (1995), yaratıcılığı “fikirler ya da varsayımlar oluşturma, varsayımları test etme ve sonuçları anlatma süreci” olarak tanımlamıştır (Torrance’den aktaran Can-Yaşar, 2009). Isbell ve Raines (2003) yaratıcılığı, önceki bilgi birikimi ve deneyimler ışığında yeni fikirler, çözümler veya ürünler üretme olarak tanımlarken, Mayesky (2006) yaratıcılığı birey için özgün, başkaları için değerli olan bir şeyi yapma şeklinde tanımlamıştır. Cropley’e (2003) göre yaratıcılık doğuştan getirilen bir yetenek olmakla birlikte öğrenilebilir ve okul öncesi dönemden itibaren çocuğa sunulan uyarıcı bir çevre ile geliştirebilir bir özelliğe sahiptir. Nitekim Pagani, Rubenson ve Runco (2003) da çalışmalarında uyarıcı bir çevrenin çocukların davranış gelişimini ve yaratıcı düşünme becerilerini desteklediğini belirlemişlerdir.

Okul öncesi dönem, çocukların yaratıcılığa en fazla açık olduğu dönemdir (Levine, 2002). San (2004) çocukların bu dönemde yaratıcılığa açık olmasını kalıplaşmış toplum baskısının bu dönemde henüz olmamasına ve çocukların daha özgür olmalarına bağlamıştır. Rein ve Rein’e (2000) göre okul öncesi dönemde çocuklar bilgiyi yaratıcı bir şekilde organize etmeye başlarlar ve hayal dünyaları çok zengindir. Bu dönemde çocuklar sürekli merak eder, soru sorar, araştırır, karşılaştırır, keşfeder ve zihinsel yeteneklerini yeni bir ürün yaratmak amacıyla kullanırlar. Kemple ve Nissenberg’a (2000) göre okul öncesi dönemde çocuklar, öz bilinçleri tam gelişmemiş olduğundan, yaratıcı etkinliklerde kendilerini ifade etme konusunda çok başarılıdırlar ve yaratıcılığa yaklaşımları çok daha özgürdür. Bu nedenle bu dönemin etkili bir şekilde değerlendirilmesi, mutlu ve yaratıcı bireylerin yetiştirilmesi açısından önemlidir. Bu dönemin etkili bir şekilde değerlendirilmesinde başta aile olmak üzere okul ve öğretmenlerin önemi büyüktür. Rudy ve Grusec’a (2006) göre yaratıcı bir aile ve okul ortamında büyüyen çocukların hayal dünyaları akranlarına göre daha geniştir. Feist ve Barron’a (2003) göre çocuklar büyüdükçe düşünsel ve duygusal yaşamları giderek değişmekte okulun, toplumun, kültürün ve özellikle ailenin etkileri daha fazla ortaya çıkmaktadır.

Glaveanu'a (2011) göre yaratıcı düşünce yaş ve çocuğun gelişim özelliklerinden de etkilenmektedir. Runco'a (2007) göre yaratıcılığın gelişiminde en kritik dönem beş-altı yaşlardır çünkü bu yaşlarda çocuk okula başlayınca otoriteye ve kurallara daha katı bir uyma zorunluluğu ile karşılaşmakta buda çocuğun yaratıcılığını olumsuz etkilemektedir. Steinberg'e (2006) göre on-on üç yaşından itibaren ergenliğinde etkisiyle yaratıcılık düşmektedir. Kim (2012) "Torrance Yaratıcı Düşünme Testi" puanlarının zamana göre azalması adlı çalışmasında yaratıcılığın yaşla birlikte azaldığını yaratıcılığın en fazla, okul öncesi dönemde olduğunu, beşinci sınıfa kadar sabit kaldığını, beşinci sınıftan sonra ise sürekli azaldığını belirtmiştir. Bu nedenle anne-baba ve eğitimcilerin, çocukların yaş ve gelişim özelliklerine göre gösterdikleri yaratıcı düşünme becerilerini bilmeleri önemlidir (Çelebi-Öncü, 2012). Argun'a (2012) göre aynı gelişim döneminde olsa da her çocuğun yaratıcılığı kendine özgüdür ve çocukların yaratıcılıkları kendi özellikleri içinde değerlendirilmelidir.

Çocukların yaratıcılıkları değerlendirilirken çeşitli ölçme araçlarından yararlanılmaktadır. Bunlar; düşünce testleri, öğretmen değerlendirmeleri, tutum, ilgi ve kişilik envanterleridir. Okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcılıkları ise sıklıkla çocuğa yöneltilen açık uçlu sorulardan oluşan testler ile belirlenmeye çalışılmaktadır (Çetin, Üstündağ, Kerimoğlu ve Beyazıt, 2015). Okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcılıklarını değerlendirmek için kullanılan ölçme araçları incelendiğinde özellikle ülkemizde sınırlı sayıda ölçme aracının olduğu, yapılan çalışmaların büyük bir çoğunluğunda da Yontar (1985) tarafından Türkçe'ye uyarlanan, Aslan (1999) tarafından Türkçe dilsel eşdeğerlik, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan (Çetin, Üstündağ, Kerimoğlu ve Beyazıt, 2015) "Torrance Yaratıcılık Testi"nin kullanıldığı görülmüştür. Bu testin dışında Urban ve Jellen (1996) tarafından geliştirilen, Can-Yaşar (2009) tarafından 6 yaş çocukları için Türkçe 'ye uyarlanan "Yaratıcı Düşünme-Resim Oluşturma Testi" ve Dere (2014) tarafından geliştirilip geçerlik-güvenirlik çalışması yapılan "Yaratıcı Davranış Gözlem Formu" okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcılıklarını değerlendirmek amacıyla kullanılmıştır. Ülkemizde okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcı yetenek, davranış ve kişilik özelliklerini ölçmeye yönelik araçların sınırlı sayıda olması nedeniyle bu çalışmada "Yaratıcı Davranış ve Kişilik Özellikleri Ölçeği" nin Türkçe'ye uyarlanarak geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması amaçlanmıştır. Uyarlaması yapılan ölçeğin yaratıcılıkla ilgili yeni araştırmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın tipi:

Bu araştırma, okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcı davranış ve kişilik özelliklerini ölçmek amacıyla yurtdışında geliştirilen “Yaratıcı Davranış ve Kişilik Özellikleri Ölçeği”nin Türk toplumuna uyarlanarak geçerlik ve güvenilirliğini belirlemek amacı ile metodolojik olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Çankırı il merkezinde bulunan Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı toplam altı bağımsız anaokuluna devam eden beş yaş çocukları (n:310) oluşturmuştur. Çalışmada öncelikle bu anaokullarında öğrenim gören beş yaşındaki çocuk sayıları belirlenmiştir (n: 310). Çalışma grubuna dâhil edilecek çocuklar Basit Rastgele Örneklem Yöntem kullanılarak belirlenmiştir. Çalışmada % 95 güvenle ve % 4 sapma göz önüne alınarak hesaplamalar yapılmıştır (Çingı, 1990). Evrendeki toplam çocuk sayısı biliniyorken Basit Rastgele Örneklem Yöntemi kullanılarak aşağıda belirtilen formül aracılığı ile minimum örneklem hacmi 204 olarak hesaplanmıştır. Ancak veri kaybı olasılığı dikkate alınarak çalışmaya toplam 270 çocuk alınmıştır.

$$\frac{Nt^2pq}{d^2(N-1)+t^2pq}$$

N: Evrendeki birey sayısı (310)

n: Örneklem alınacak birey sayısı 204

p: İncelenen olayın görülme sıklığı (0,5)

q: İncelenen olayın görülmememe sıklığı (0,5)

t: Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablosundan bulunan teorik değer (1,96)

d: Olayın görülüş sıklığına göre yapılmak istenen + sapma(0,04) (Çingı, 1990).

Geçerlik ve güvenilirlik çalışmasına alınan çocukların % 49,6'sının kız, % 50,4'ünün erkek olduğu, % 55,6'sının ilk çocuk, % 36,3'ünün son çocuk, % 8,1'inin ortanca veya ortanca çocuklardan biri olduğu, % 47,0 'inin iki kardeş olduğu, çoğunluğunun (% 53,3) okul öncesi eğitime yeni başladığı, annelerinin ve babalarının çoğunlukla (anne: % 50,4; baba: % 62,6), 30-39 yaşları arasında olduğu, annelerinin % 37,8'inin, babalarının % 38,1'inin lise mezunu olduğu, annelerinin çoğunluğunun çalışmadığı (% 68,5) ve ailelerinin % 88,9'unun çekirdek aileye sahip olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından, çocukların ve ailelerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla çocuğun cinsiyeti, doğum sırası, kardeş sayısı, okul öncesi eğitime devam etme süresi, anne-babanın yaşı, öğrenim durumu ve aile yapısına ilişkin soruların yer aldığı “ *Kişisel Bilgi Formu*” oluşturulmuştur.

Yaratıcı Davranış ve Kişilik Özellikleri Ölçeği (YDKÖÖ)

Yaratıcı Davranış ve Kişilik Özellikleri Ölçeği, Garaigordobil ve Berrueco (2007) tarafından okul öncesi çocuklarda yaratıcı davranış ve kişilik özelliğini ölçmek amacıyla geliştirilip geçerlik ve güvenilirliği yapılmıştır. Ölçek 5-6 yaş çocuklarının yaratıcı davranış (çevresindeki nesnelere, eldeki mevcut malzemelerle oyuncaklar yapar, oyun hamuru ile oynama, resim ya da çizim yapma gibi etkinliklerle ilgilenir vb.) ve kişilik özelliğini (kararlı bir kişiliği vardır, bir işe başladığı zaman zor da olsa onu bitirene kadar uğraşır, yeni deneyimlere açıktır, yenilikleri, değişimleri sever vb.) belirlemek amacıyla çocukların öğretmeni tarafından doldurulmaktadır. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin 15 madde ve tek boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri $\alpha = 0,82$ bulunmuştur. Yaratıcı Davranış ve Kişilik Özellikleri Ölçeği, 4’li Likert tipindedir. Ölçek 0 = hiç; 1 = düşük; 2 = yüksek; 3 = çok yüksek şeklinde puanlanmakta ve toplam puan üzerinden yorum yapılmaktadır. Ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0, en yüksek puan ise 45’dir. Yüksek puan, yüksek derecede yaratıcı davranış ve kişilik özelliğini göstermektedir.

Dil geçerliği çalışması: Ölçekte yer alan maddelerin İngilizce-Türkçe çevirisi iki dil uzmanı tarafından yapılmıştır. Türkçe çevirisi yapılan maddeler bir alan uzmanı tarafından düzenlenmiş sonrasında başka bir dil uzmanı tarafından tekrar İngilizce’ye çevirisi yapılmıştır. Her iki çeviri birebir karşılaştırılarak anlam karşılığına bakılmış, İngilizce ve Türkçe formlar arasında farklılık olup olmadığı belirlenmiştir. Türkçeye çevrilen ölçek Türk Dil Uzmanı tarafından incelenmiş ve uzman önerileri doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir.

Kapsam geçerliği çalışması: Dil geçerliliği sağlandıktan sonra, ölçek kapsam geçerliliği için ölçeği daha önce görmeyen, en az doktora seviyesinde ve Çocuk Gelişimi veya Okul Öncesi alanında uzman olan toplam 10 akademisyenin görüşlerine sunulmuş ve “ Uzman Değerlendirme Formu” gönderilmiştir. Uzmanlardan ölçekte yer alan her bir maddeyi 1-3

(1= madde uygun değil, 2= kısmen uygun, 3= uygun) arasında puanlandırılarak değerlendirilmeleri istenmiş ve “ Uygun değil” maddesini işaretleyen uzmanlardan öneri ya da açıklama yazmaları beklenmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda ölçekte yer alan her madde uygun görülmüş ve “ uygun değildir” görüşü olmadığı için ölçekten madde çıkarılmamıştır. Uzmanların önerileri doğrultusunda gerekli ifade bozuklukları düzeltilmiştir.

Pilot çalışma: Ölçeğin dil anlaşılırlığını belirlemek amacıyla ön pilot çalışması yapılmıştır. Ölçek 5 yaşında 20 çocuğun öğretmenine verilmiş ve öğretmenlerden her bir çocuk için ölçeği doldurması istenmiştir. Ölçek uygulandıktan sonra ölçekteki maddelerin anlaşılırlığı değerlendirilmiştir.

Uygulama süreci: Ölçeğin uyarlama çalışması için ölçek, beş yaşında toplam 270 çocuğun öğretmenine verilmiştir. Öğretmenlere uygun oldukları saatlerde, çalışma ve ölçekle ilgili kısa bir açıklama yapılmış ve sınıflarındaki her bir çocuk için ölçeği doldurmaları istenmiştir. Ölçekler dağıtıldıktan iki hafta sonra araştırmacı tarafından öğretmenlerden geri toplanmıştır. Ölçeğin her bir çocuk için öğretmen tarafından doldurulması 10-15 dk sürmektedir.

Verilerin analizi: Araştırmada ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin analizler SPSS 15 ve Lisrel programında gerçekleştirilmiştir. Yapı geçerliği için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ayrıca madde analizine, Cronbach-alfa iç tutarlılık güvenilirliği ve test tekrar test güvenilirliğine bakılmıştır.

Bulgular

Doğrulayıcı Faktör Analizi

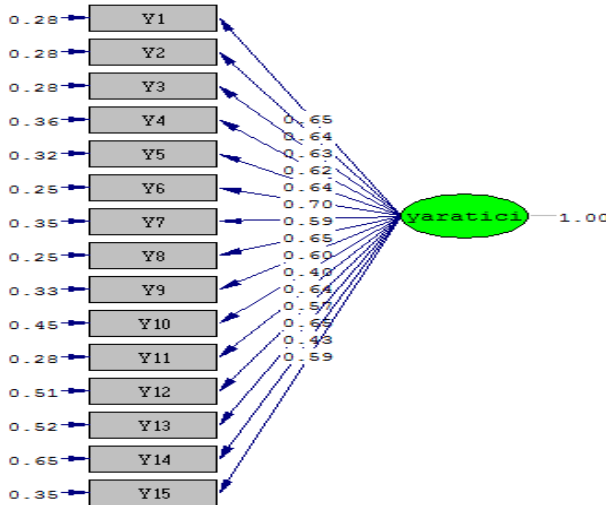
Ölçeğin faktör yapısının doğrulanıp doğrulanmadığı birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile incelenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi (DFA), pek çok gözlenebilir değişkenin oluşturduğu faktörlerden (gizil değişkenlerden) oluşan faktöryel bir modelin gerçek verilerle ne derece uyum gösterdiğini değerlendirmek amacıyla yapılmaktadır (Sümer, 2000). Yaratici Davranış ve Kişilik Özellikleri Ölçeği'ne uygulanan DFA' da istatistiksel olarak anlamlı olmayan t değerine sahip maddeler incelenmiştir. Anlamlı olmayan hiçbir t değerine rastlanılmamıştır. Bu nedenle tüm maddeler ölçekteki yerini korumuştur. Ölçeğe ait regresyon değerleri ve t değerleri Tablo 1'de, Path diagramı Şekil 1'de verilmiştir.

Tablo 1 - Yaratıcı Davranış ve Kişilik Özellikleri Ölçeği'ne Ait Regresyon ve t Değerleri

<i>Maddeler</i>	<i>Regresyon değerleri</i>	<i>t değerleri</i>
1	0,65	14,91
2	0,64	14,81
3	0,63	14,66
4	0,62	13,38
5	0,64	14,32
6	0,70	15,90
7	0,59	13,18
8	0,65	15,48
9	0,60	13,52
10	0,40	8,88
11	0,64	14,82
12	0,57	11,05
13	0,65	12,15
14	0,43	7,92
15	0,59	13,19

Tablo 1 incelendiğinde, elde edilen regresyon katsayılarının 0,40 ile 0,70 arasında değiştiği ve t değerlerinin kritik değer olan 1,96'nın üzerinde olduğu belirlenmiştir.

Şekil 1 - Yaratıcı Davranış ve Kişilik Özellikleri Ölçeği'ne ait Path diagramı

Path diagramı incelendiğinde ölçeğin tek faktör ve 15 maddeden oluştuğu belirlenmiştir. DFA’da modelin geçerliğini değerlendirmek için çok sayıda uyum indeksi kullanılmaktadır. Bunlar içinde en sık kullanılanları (Sümer, 2000; Can, 2014); Ki-Kare Uyum Testi (Chi-Square Goodness, χ^2), Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index, CFI), Normlaştırılmamış Uyum İndeksi (Non-Normed Fit Index, NNFI), Normlaştırılmış Uyum İndeksi (Normed Fit Index, NFI), İyilik Uyum İndeksidir (Goodness of Fit Index, GFI). Ölçeğin DFA sonucunda elde edilen uyum indeksleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2 - Yaratıcı Davranış ve Kişilik Özellikleri Ölçeği’nin DFA ile Faktör Yapısının Uyumu

<i>Uyum indeksleri</i>	<i>Değerler</i>
Ki-Kare (χ^2)	645,13
Serbestlik Derecesi (sd)	350,61
χ^2 / sd	1,84
Ortalama Hata Karekök Değeri (RMSEA)	0,064
Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI)	0,92
Normlaştırılmamış Uyum İndeksi (NNFI)	0,91
Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI)	0,91

Tablo 2 incelendiğinde uyum indekslerinin $\chi^2=645,13$, $sd=350,61$, $\chi^2/sd=1,84$, $RMSEA= 0,064$ $CFI=0,92$, $NNFI=0,91$ ve $NFI=0,91$ olduğu, bu katsayıların beklenen değerlerle uyumlu olduğu ve ölçeğin doğrulandığı belirlenmiştir.

Madde Analizi: Ölçeğe ait her bir maddenin madde-test (toplam) korelasyon katsayılarına bakılmıştır. Karasar’a (2005) göre bu katsayılar aynı zamanda madde ayırıcılık indeksine eşittir. Tablo 3’e göre ölçeğin madde ayırt edicilik değerlerinin 0,46 ile 0,78 arasında değiştiği belirlenmiştir. Bu değerler maddelerin yüksek ayırt ediciliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 3 - Yaratıcı Davranış ve Kişilik Özellikleri Ölçeği’nin Madde Test Korelasyonları

<i>Maddeler</i>	<i>Madde Test Korelasyonları</i>
1	,73
2	,73
3	,73

4	,68
5	,72
6	,78
7	,67
8	,76
9	,68
10	,51
11	,75
12	,59
13	,66
14	,46
15	,71

Yaratıcı Davranış ve Kişilik Özellikleri Ölçeği'nin Güvenirlik Çalışmalarına İlişkin Bulgular

Ölçeğin güvenirlğine Cronbach-alfa iç tutarlılık güvenirlği ve test tekrar test güvenirlği ile bakılmıştır.

Cronbach-Alfa İç Tutarlılık Güvenirlği

Ölçeğin güvenirlği iç tutarlılık katsayısı olan Cronbach alfa ile hesaplanmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,94 olarak belirlenmiştir. Tezbaşaran (1997), likert tipi bir ölçekte yeterli sayılabilecek bir güvenirllik katsayısının olabildiğince 1'e yakın olması gerektiğini ifade etmektedir. Bu sonuçlara göre araştırma için kullanılan ölçme aracının güvenirlğinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilmektedir.

Test-Tekrar Test Güvenirlği

Ölçeğin güvenirlği için ayrıca test-tekrar test güvenirlğine bakılmıştır. Test-tekrar test güvenirlği bir testin aynı gruba belli aralıklarla iki kez uygulanmasıyla elde edilen puanlar arasındaki korelasyon ile açıklanmaktadır. İki uygulama arasındaki zaman ortalama dört hafta kadardır (Karasar, 2005). Korelasyon katsayıları; 0,00- 0,25= çok zayıf, 0,26- 0,49= zayıf, 0,50- 0,69= orta, 0,70- 0,89= yüksek, 0,90-1,00= çok yüksek olarak değerlendirilmektedir (Büyüköztürk, 2014).

Tablo 4 - Yaratıcı Davranış ve Kişilik Özellikleri Ölçeği'nin Test Tekrar Test Güvenirllik Katsayıları

Ölçek	<i>n</i>	Uygulama	$\bar{X}$	<i>Ss</i>	<i>r</i>
YDKÖÖ	30	1	1,46	0,46	0,82**

	30	2	1,60	0,47	
--	----	---	------	------	--

**p < 0,01

Tablo 4 incelendiğinde Yaratıcı Davranış ve Kişilik Özellikleri Ölçeği'nin test-tekrar test korelasyon katsayısının 0,82 olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre güvenilirlik için kabul düzeyi 0,70 alındığında ölçeğin tamamının yeterli oranda iç tutarlılığa sahip olduğu söylenebilir (Can, 2014).

Tablo 5 - Yaratıcı Davranış ve Kişilik Özellikleri Ölçeği Test Tekrar Test Güvenirliğine Ait t-Testi Sonuçları

Ölçüm	n	$\bar{X}$	Ss	sd	t	p
1.uyg.&2. uyg.	30	0,13	2,28	29	-2,62	0,09

Tablo 5 incelendiğinde 1. ve 2. uygulamadan elde edilen puan ortalamaları arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (p > 0,05). Bu durum iki uygulama arasında uyumun olduğunu göstermektedir.

Tartışma

Araştırmada Yaratıcı Davranış ve Kişilik Özellikleri Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda öncelikle ölçeğin dil ve kapsam geçerliğine bakılmış ve uzmanların önerileri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Ölçeğin dil anlaşılabilirliğini belirlemek amacıyla ön pilot çalışma uygulanmış ve ölçekteki maddelerin anlaşılabilirliği değerlendirilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği için doğrulayıcı faktör analizi yapılmış, güvenilirliğine Cronbach-alfa iç tutarlılık güvenilirliği ve test tekrar test güvenilirliği ile bakılmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliği için yapılan doğrulayıcı faktör analizleri, Garaigordobil ve Berrueco (2007) tarafından önerilen tek faktörlü yapı ile uyumluluk göstermiştir. DFA sonucunda elde edilen regresyon katsayılarının 0,40 ile 0,70 arasında değiştiği, t değerlerinin kritik değer olan 1,96'nın üzerinde olduğu, uyum indekslerinin $\chi^2=645,13$, $sd=350,61$, $X^2/sd= 1,84$, RMSEA= 0,064 CFI=0,92, NNFI=0,91ve NFI=0,91 olduğu bulunmuş ve ölçeğin 15 madde ve tek boyuttan oluştuğu doğrulanmıştır.

Araştırmada ayrıca ölçeğe ait her bir maddenin madde-test (toplam) korelasyon katsayılarına bakılmış ve madde ayırt edicilik değerlerinin 0,46 ile 0,78 arasında değiştiği belirlenmiştir. Madde-toplam korelasyonunun yorumlanmasında ,30 ve daha yüksek olan maddelerin, bireyleri ölçülen özellik bakımından iyi derecede ayırt ettiği (Büyüköztürk, 2014) göz önüne alındığında, madde-toplam korelasyonlarının yeterli olduğu görülmektedir.

Ölçeğin güvenilirliğine Cronbach-alfa iç tutarlılık güvenilirliği ve test tekrar test güvenilirliği ile bakılmıştır. Yapılan DFA sonucunda ölçeğin 15 madde ve tek boyuttan oluştuğu doğrulandığı için ölçeğin tamamı için güvenilirlik katsayısı hesaplanmış ve bu değer ,94 bulunmuştur Araştırmalarda kullanılabilen ölçme araçları için öngörülen güvenilirlik düzeyinin ,70 olduğu (Can, 2014) dikkate alınırsa, ölçeğin güvenilirlik düzeyinin yüksek olduğu söylenebilir. Ölçeğin zaman içerisinde kararlı ölçüm yapıp yapmadığını belirlemek amacıyla test-tekrar test yönteminden yararlanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda test-tekrar test korelasyon katsayısının 0,82 olduğu ve 1. ve 2. uygulamadan elde edilen puan ortalamaları arasındaki farkların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen bulgular Yaratıcı Davranış ve Kişilik Özellikleri Ölçeği Türkçe formunun 5 yaş çocukları için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Araştırma sonucuna göre ölçek 15 madde ve tek boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin uyum indeksleri beklenen değerlerle uyumludur. Madde toplam korelasyon, Cronbach-alfa iç tutarlılık güvenilirlik ve test-tekrar test korelasyon katsayısı yeterli düzeydedir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir.

- Araştırmada Yaratıcı Davranış ve Kişilik Özellikleri Ölçeği'nin 5 yaş çocukları için geçerlik-güvenirlik çalışması yapılmıştır. Bu nedenle ölçeğin farklı yaş grupları için geçerlik-güvenirlik çalışması yapılabilir.
- Çankırı ili dışındaki farklı çalışma grupları üzerinde ölçeğin içsel tutarlılığının geliştirilmesi ve geçerliliğinin sınanması önerilebilir.
- Geçerlik ve güvenilirliği kanıtlanmış başka ölçeklerle Yaratıcı Davranış ve Kişilik Özellikleri Ölçeği arasındaki ilişkiye bakılabilir.

Kaynakça

- Argun, Y. (2012). Okul öncesi dönemde yaratıcılık ve eğitimi. Ankara: Anı.
- Bentley, T. (1999). Yaratıcılık. (O.Yıldırım, Çev). İstanbul: Hayat.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. Ankara: Pegem.
- Can, A. (2014). Bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi. Ankara: Pegem.
- Can Yaşar, M. (2009). Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarının yaratıcı düşünme becerilerine drama eğitiminin etkisi. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cropley, A. (2003). Creativity in Education and Learning: A guide for teachers and educators. USA: Psychology.
- Çelebi- Öncü, E. (Ed). (2014). Yaratıcılığa kavramsal bakış. Ankara: Hedef.
- Çetin, Z., Üstündağ, A., Kerimoğlu, G. & Beyazıt, U. (2015). Ülkemizde ve dünyada çocuklarda yaratıcılığın ölçülmesinde kullanılan testlerin incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Dergisi, 2(2), 31-47.
- Çingı, H. (1990). Örneklem Kuramı, Ankara: H.Ü. Fen Fakültesi.
- Dere, Z. (2014). Anasınıfına devam eden çocuklara uygulanan yaratıcılık eğitim programının çocukların yaratıcı davranışlarına etkisinin incelenmesi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Englebright, F., & Sechirmacher, R. (2014). Çocuklarda sanat ve yaratıcılığın gelişimi. Ankara: Nobel.
- Feist, G. J., & Barron, F. X. (2003). Predicting creativity from early to late adulthood: Intellect potential and personality. Journal of Research in Personality, 37, 62–88.
- Glaveanu, V. P. (2011). Children and creativity: A most (un) likely pair? Thinking Skills and Creativity, 6, 122–131.
- Isbell, R. T., & Raines S. C. (2003). Creativity and the arts with young children. Canada: Thomson Delmar Learning.
- Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel.
- Kemple, K. M., & Nissenberg, S. A. (2000). Nurturing creativity in early childhood education: Families are part of it. Early Childhood Education Journal, 28, 67–71
- Kim, K. H. (2012). The creativity crisis: the decrease in creative thinking scores on the torrance tests of creative thinking. Creativity Research Journal, 23(4), 285-295.
- Levine, M. (2002). Her çocuk başarabilir, okul çağında zihinsel gelişim ve öğrenme farklılıkları, Çev: Zeliha Babayigit, İstanbul: Boyner.
- Mayesky, M. (2006). Creative activities for young children. New York, USA.: Thomson Delmar Learning.

- Pagani, L. Rubenson, D., & Runco, M. A. (2003). The impact of junior kindergarten on behaviour in elementary school children. *International Journal of Behavioral Development*, 27(5), 423– 427.
- Rein, R. P. & Rein, R. (2000). Çocuğunuzun beceri ve yeteneklerini nasıl geliştirebilirsiniz? (Çev. S. Gökten). İstanbul: Ya-pa.
- Rudy, D., & Grusec, J. E. (2006). Authoritarian parenting in individualist and collectivist groups: Associations with maternal emotion and cognition and children's self esteem. *Journal of Family Psychology*, 20, 68-78.
- Runco, M. A. (2007). *Creativity theories and themes: Research, development and practice*. Elsevier. Amsterdam: Boston, Academic.
- San, İ. (2004). *Sanat ve eğitim: yaratıcılık, temel sanat kuramları, sanat eleştirisi yaklaşımları*. Ankara: Ütopya.
- Steinberg, R. J. (2006). Creativity is a habit. *Education Week*, 25(24), 47–64.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3 (6) 49–74.
- Tezbaşaran, A. A. (1997). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği.